

A kizárólag „fizetős” jogászképzés bevezetése igazságtalan azokkal szemben, akik családjuk rossz anyagi helyzete miatt nem kerülhetnek jogi egyetemre. Ezt valószínűleg mindenki belátja. Negyedszázados jogi kari oktatói tapasztalatommal állítom azonban, hogy a következmények ennél sokkal összetettebbek és drámaibbak. Az új rendszerben olyan bírákat, ügyészeket, gyámügyi jogászokat, ügyvédeket és más – emberi sorsokkal foglalkozó – szakembereket fogunk nevelni, akiknek az ehhez szükséges társadalmi ismereteik hiányosak lesznek, mert a szegénységről, a nélkülözésről, a munkanélküliségről még évfolyamtársaik tapasztalatai alapján sem fognak hallani.

Merthogy milyen is -ideális esetben- a jogászképzés? A szemináriumokon, diákköri foglalkozásokon, bírósági tárgyaláslátogatások kapcsán a hallgatók jogeseteket beszélnek meg, jogi dilemmákat közelítenek meg, komplex jogi problémákat feszegetnek egymással és oktatóikkal. Azt, hogy egy-egy ilyen beszélgetésbe „mit visznek be”, hogyan érvelnek, milyen szempontokat tartanak jelentősnek nagyban meghatározza az, hogy életük során milyen személyes tapasztalatokat éltek meg, milyen élethelyzetekbe kerültek. „Miért kötne meg valaki egy számára nyilvánvalóan előnytelen szerződést?” „Mit kell tudnia, vagy legalább feltételeznie valakinek egy deviza alapú hitel felvételekor?” „Miben áll egy szülő gondozási, nevelési kötelezettsége gyermeke irányában – mikor beszélünk bűnös elhanyagolásról, s mikor tisztes szegénységről, a szülőnek fel nem róható körülményekről?” „Meddig szűkíthetők a munkavállalók jogai a gazdasági hatékonyság, a profitmaximalizálás érdekében?” Mást fog gondolni ezekről a kérdésekről egy jómódban élő budapesti főorvos-csemete, egy kisvárosi pedagógus házaspár gyermeke, s megint mást egy kis faluban élő, munkanélküli családból jött joghallgató vagy egy olyan fiatal, akinek gyárban, szalag mellett, vagy a Tesco pénztárában dolgozó, gyermekeit egyedül nevelő édesanyja van. A beszélgetések, viták során – természetesen akkor, ha a jó oktató ennek helyt ad –, a diákok a legkülönbözőbb szempontokat ismertetik egymással. Olyan emberi, társadalmi kérdéseket „hoznak be” az oktatásba, amelyek végzett jogász korukban nélkülözhetetlenek lesznek ahhoz, hogy az eléjük kerülő ügyeket a legteljesebben megismerjék, megértsék, s nemcsak jogszerű, de igazságos döntéseket hozhassanak, vagy ügyvédként megfelelően segítsék a kiszolgáltatott, jogfosztott emberek jogainak érvényesülését.

Az az öt év, amit az egyetemisták a jogászképzésben eltöltenek nemcsak a jogszabályok, vaskos tankönyvek bebiflázásából áll, hanem emberi, érzelmi, erkölcsi és az igazságossággal kapcsolatos tapasztalatgyűjtésből is. Mind a tanórákon és az egyéb egyetemi foglalkozásokon, mind az óráközi szünetekben, táborokban, baráti összejöveteleiken egymástól is tanulnak. Nem, vagy nem csak paragrafusokat, hanem emberséget, nyitottságot, s élettapasztalatot. S ha nem találkoznak, nem vitatkoznak, nem beszélgetnek olyan kortársaikkal, akik hitelesen mutatják be nekik azt, hogy mi a kiszolgáltatottság, mi a szegénység, mi a munkanélküliség – nos, akkor meggyőződésem szerint nem lehetnek majd igazán jó jogászok. Ez a legnagyobb baj a kizárólag „fizetős” jogászképzéssel.

*Dr. Morvai Krisztina egyetemi docens
ELTE Állam és Jogtudományi Kar
(jelenleg EP képviselő)*